ગુજરાતી બાળમિત્ર.

ભાગ ૧ લાના અર્થ

ટેલર વ્યાકરણ પ્રમાણે મુશ્કેલ વાકયોના
પદચ્છેદ તથા કઠણ શબ્દની સંધી સાથે
અંગ્રેજી ત્રીજાધોરણના
વિદ્યાર્થીઓને સારૂ.

ત્રિભોવનદાસ ગોપાળદાસ બુકસેલર.
તથા
ચુનીલાલ બાપુજી ગોથાનની સરકારી
નિશાળના મ્હેતાજીએ રચ્યા.

૧૮૬૭ના ૨૫ માં આકટ પ્રમાણે નોંધાવ્યા છે.

આવૃત્તિ પેહેલી.

સુરત.
સુરત સીટી સેંટ્રલ પ્રેસમાં કેસુરજી રૂઘનાથજીએ
ભાગાતળાવ નંબર ૪ના મકાનમાં છાપ્યા.
સંવત ૧૯૩૫——સન ૧૮૭૮.

ગુજરાતી બાળમિત્ર ભા૦ ૧ લાના અર્થ.

નાનોબાઈ.

પરોઢીયું=મળસકું, અલીનુરનો વખત
વીણું=એકઠાં કરૂં.
જાગે=ઉઠે.
હાર=ફુલની માળા.
ડો=માળ.
છોડી=છોકરી.
આનંદ=હરખ, ખુશી.
હર્ષે=હોંસે, ખુશીથી.
અવતરેલા=જન્મેલા.
બળોતિયું=નાનાં છોકરાંને લપેટવાનો લુગડાંનો કકડો.
વીંટતી=લપેટતી.
નાના પ્રકારના=જુદી જુદી તરેહના, ભાત ભાતના.
પ્રશ્ન=સવાલ.
કોડ=ઇચ્છા. (લાડ)
બીક=ત્રાસ, હેબક.
જતન=સંભાળ, બરદાસ.
ભલી=સારી, ભોળા મનની.
પડદો=આંતરો (લુંગડાંનો)

સોબતી=ભાઈબંધ, દોસ્તદાર
સંઘાતે=સાથે.
કુમળા=કોમળ, પોચા.
વેળાએ=વખતે.
બાપુડો=નાનો છોકરો (હેતમાં)
ચિત્ર=છબી.
કચ=હોહા, બુમબરાડ (જીદ)
અકળાઈશ=ગભરાઈશ.
રૂએ છે=રડે છે.
લાડકા=વાહલા.
ખટપટ=ભાંજગડ.
અશકત=કમજોર.
લોટવા=આલોટવું, ગબડવું.
અડાડવાને=અડકવાને.
ડોક=ગર્દન.
ભ્રાંતિ=શક (ખબર).
જાળવીને=સંભાળીને.
મશ્કરી=મજાક, ઠેકડી.
સાંભરતું=યાદ, સ્મરણ.
હિંડોળો=હિંચકો.
સંદેહ=શક.
નબળી=કમજોર.
ચિંતા=ફીકર.

શ્રમે=મેહેનતે.
ગુંથાશે=અકળાશે.
પુષ્ટ=મજબુત. જબરી.
થાક=મેહેનતથી આવેલી નબળાઇ
ગભરાતી=અકળાતી.
ઘોડીઆ=પારણાં.
કોરે=બાજુએ.
દાઇ=જણાવનારી, આયા, દાસી.
પ્રસવ ક્રિયા જાણનારી ઓરત
જાળવજો=સંભાળજો.
ઇનામ=બખશીસ.
કુલંગો=કુદકા. છલંગ.
હિંડાડિયે=ચલાવીએ.
અડબડીયું=ગુળાટીયું, અથડીયું
આલણ ગાડી=હાથ ગાડી (નાની [લાકડાંની)
યુક્તીઓ=કળા, તદબીર.
શબ્દ=બોલ.
અવસ્થા=હાલ. દશા.
ઓશીંગણ=ઉપકારી, આભારી
અકળાવે છે=પજવે છે, દમે છે.
ભોગવ્યું છે=સોસ્યું છે, ખમ્યું છે
લગારેક=જરાપણ.
કષ્ટ=દુઃખ.
વિસામો=આરામ.
મમતા=હેત.

ઉપકારી=ઓશીંગણ. આભારી.
સર્વે પ્રકારે=બધી વાતે.
આજ્ઞા=હુકમ, ફરમાન.
મિથ્યા=ફોકટ. નકામી.

વર્ષના ત્રણ મુખ્ય કાળ.

પૂંખ=પોંક (ઘઉં. જુવાર, બાજરી [ના)
શીઆળો=ટાઢના દીવસ.
સ્વચ્છ=ચોખ્ખુ, નિર્મળ.
શાલ=ઉનની શાલ. (ઓઢવાની)
કામળી=ધાબળો (જાડા ઉનની)
અન્ન=અનાજ. ખોરાક.
પ્રીતિ=ચાહના. હેત.
સ્મરણ ચોપડી=નોંધની ચોપડી.
વૃક્ષ=ઝાડ.
પલ્લવ=કુણગા.
પુષ્પ=ફુલ.
સુગંધી=ખુશબોદાર.
વાયુ=પવન
મંદમંદ=ધીમા ધીમા.
ચંદન=ઘસેલી સુખડ.
લેપ કરીને=કપાળે ચોપડીને.
ઉપચાર=વાતચીત.
ફુવારા=પાણી ઉડાવવાના સાંચા. (ઝરા)
ફળ=મેવો.

આંબા=કેરીના ઝાડ.
ફણસ=ચંપાનુ ફળ (કોળા જેવડું થાય છે)
દ્રાક્ષ=દરાખ
અમૃત સરખું=ઘણુંજ મીઠું.
ઇત્યાદિક=વગેરે.
સદા=હમેશાં.
ચાર=ઘાસ.
પ્રવાહ=વેહેવુ, રેલા.
સ્થળે સ્થળે=જગાએ જગાએ.
નાવ=હોડકીઓ.
બનાતી=બનાતની
ટોપ=ઓઢો. (દક્ષણી લોક ઓઢે છે તે)
ધાન્ય=અનાજ.
ચમત્કાર=નવાઇ, અચરજ.
સંતોષ=આનંદ. ખુશી.
ફેરવીને=ઉથલાવીને.
અક્ષર=હરફ. લખેલું.
આશ્ચર્ય=નવાઇ.
કાળ=ઋતુઓ.
અનેક=ઘણીજ. જાત જાતની.
સમૃદ્ધિઓ=દોલત(કીમતી પેદાશ)
ઉત્પન્ન થાય છે=પેદા થાય છે.
પ્રાણી=જીવજંત.
બુદ્ધિ=અક્કલ.
જળમય=પાણીથી ભરપુર.
કોહી જાત=સળી જાય.
અનર્થ=બગાડ, ગેર ફાયદો.
સ્વાર્થ=મતલબ.

લક્ષમણ.

મજુર=વૈતરો, મજુરી કરીને પેટ ભરનાર.
ચિંતા=ફીકર.
બમણો=બે ઘણો.
જાડો પાતળો=હલકી જાતના અનાજનો.
ઓણ=આ વરસ.
અવસ્થા=દુરદશા, હાલત, સ્થિતી.
સઘળા દહાડાની=આખા દીવસની.
નિર્વાહ=ગુજરાન.
બચશે=રેહેશે, ઉગરશે.
દેવતા=ઇશ્વર.
અભાગ્યાં=કર્મહીન, કમનસીબ.
દયા=મેહેર.
સહાય=મદદ.
મજથી=મારાથી.
કરાર=ચેન.
હૈયા સરસો=છાતી સાથે.
દુઃખી=હેરાન.
વૈદ્ય=ડાકટર. ઓસડ આપનાર.
ઉપકાર=પાડ, મેહેરબાની.

જન્મ સુધી=જીવતાં સુધી.
ધર્માત્મા=ધર્મી, દયાવાન.
યાદ=વાકી.
હઠીલા=જક્કી, આડો.
આગ્રહ=ચોહોશ.
સામર્થ્ય=બળ, જોર.
નિરિમત=અજાએબ.
ઓછો=હારમાં.
પ્રસન્ન=ખુશી.
નિત્યે=હમેશાં.
સમાચાર=ખરદાસ્ત, ખબર અંતર
દરિદ્રતા=કંગાલપણું, ગરીબાઈ
ઉદાર=સખી, દાના.
આચરણ=સારી ચાલ, સારા કૃત્ય
સાધુ=સારા ગુણનો, ગુણી.
માર્ગે=રસ્તે, ચાલે.
ભાગ્યવાન=નસીબવાન.
ભુંઇ=જમીન.
યોગ્ય=લાયક.
પુત્ર=છોકરો.
સ્તુતિ=બંદગી, પ્રાર્થના.

જમની.

ડાહી=શાણી, અક્કલવાલી.
માયાળુ=દયાળુ.
અન્યાય==વાંક, ખોટું કામ, ગુન્હો
મમતાથી=હેતથી.
ધમકાવી=ખીજી, ધુસાથી કહ્યું.
ઓઢણાનો=ઓઢેલા લુગડાંનો, બાં
[ધણીનો.
ચિતારે=છબી પાડનારે

નાનો સારંગીવાળો.

પ્રવેશ ૧લો

કૃષ્ણદાસ અને હીરો.

વેડ=ફોકવેડ, નકામું વેતરૂ.
બુદ્ધિમાન=અક્કલવાન, બુદ્ધિવાન.
ગુરૂ જીએ=મેહેતાજીએ.
સંસ્કૃત=બ્રાહ્મણી ભાષા.
શ્લોક=સંસ્કૃત કવિતા.
પ્રાકૃત=ભાષાંતર, તરજુમો.
આરંભ=શરૂઆત.
અવકાશ=નવરાશ, ફુરસદ.
પાધરોજ=તરતજ.
ઉદ્યોગે=કામે.
પચાવવું=હજમ કરવું.
નવરો=મોકળો, છુટો.
સંધ્યાકાળ=સાંજનો વખત.
ગવૈયો=ગાનારો.
વાટ=રાહ.
ગભરાય=અકળાય.
ક્ષણ=પળ.
સખીઓ=બેનપણીઓ.

બોલાવણું=તેડું, નોતરૂં.
સંબંધ=મેલાપ, સ્નેહ.
રીસે=ગુસ્સે.
ફોસલાવતાં=સમજાવતાં.

પ્રવેશ ૨જો

ગોદાવરી અને હીરો.

કુચેષ્ટા=નીચ મજાક.
પ્રાર્થના=અરજ, વિનંતી, કાલા [વાલા.
પ્રકૃતી=તાબીએત, હાલત.
શિથિલ=મંદ, કમજોર.
ઇચ્છતો=ચાહતો.
આગતા સ્વાગતા=પરોણા ચાકરી [બરદાસ
સાહ્યતા=મદદ.
સિદ્ધ=તત્પર, તૈયાર.
મેડા=માળ.

પ્રવેશ ૩જો

હીરો, ગોદાવરી, ગઉરી, મહાલક્ષ્મી.

અરસ પરસ=એક બીજાને.
સેત્રંજી=એક જાતનું સુંદર બીછા [નું.
મેહેનત=તસદી, શ્રમ.

ઘટે છે=લાયક છે.
નિભ્રાંત=નક્કી, ખાતરજમાં.
વિવેક=લાયકી.

પ્રવેશ ૪થો

હિરો, ગોદાવરી, ગૌરી મહાલક્ષ્મી. કૃષ્ણદાસ.

પ્રથમ=પેહેલુ.
માન=આબરૂ.
પુજા=ઠપકોદેવો(માત્ર આ ઠેકાણે- [જ.)
ચમકીને=ચોંકીને, ગભરાઇને.
સેવામાં=ચાકરીમાં.
ચીંતા=ફીકર.
ગુંજામાંથી=ગજવામાંથી.
ઓળો=લીટીઓ.
લાજ=શરમ
આજ્ઞા=હુકમ. રજા.
મીઠાઇ=બરફી વગેરે.
મુરબ્બો=ખાંડની ચાસણીમાં બોળી [મીઠી કરેલી કેરી

પ્રવેશ ૫મો

કૃષ્ણદાસ, ગોદાવરી, મહાલક્ષ્મી, ગૌરી.

ઓઢીગાણું=અઢેલવું.
પસારીને=લાંબા કરીને

ગૃહસ્થાઇનું=મોટાઇનું.
લક્ષણ=ગુણ.
કૃતાર્થ=ન્યાલ, સુખી.
સત્કાર=માન.
નિશ્ચય=નક્કી
શાણા=ડાહ્યા.
આડા=હઠીલા, ઉલટા
તાસક=રકાબી.
વળગે છે=બાઝે છે.
ગળ્યા=મીઠા.
આણજે=લાવજે.
ચેન=નિરાંત.
ડાંડ=લફંગો.
દુષ્ટાઇથી=ભુંડાઇથી, ખરાબ વિચા[રથી
ચીકટાઇ=બગડી. ચીકટીથઇ.
સ્વસ્થપણે=નીરાંતે. ચેનથી.
દૈવયોગ=ઇશ્વરી બનાવ.
કુખ=બાજુ, બગલ નીચેનો-[ભાગ.
ડાઘ=ડાઘો, ધાબું.
વિપત્તિ=કષ્ટ. આપદા.
લગાર=થોડો વખત.
ખોટું=નાખુશ. દલગીર.
આગ્રહ=કાલાવાલા.
ચૌટામાં=બજારમાં.

અણબોલાવ્યો=બોલાવ્યા વગરનો
દાંડાઇ=લફંગાઇ, હુજતાઇ.
સ્નેહી=હેતથી.વાહાલો.
દાંતીઆ=ચીડીયાં.

પ્રવેશ ૬ઠો

ગોદાવરી, મહાલક્ષ્મી, ગૌરી, હીરો, કૃષ્ણદાસ.

ઠરાવવાને=મુકરર કરવાને.
ગાનતાન=સારંગી સાથે ગાવું તે.
ઉતાવળો=વેહેલો.
ધર્મ=પુન્ય.
જગત શેઠ=જગતનો ધણી, રાજન.
દોષ=અપરાધ, ગુન્હો.
ઉઘરાણું=ટીપ. (ફંડ)
ટીપ=ઉઘરાણું. (ફંડ ગરીબની મદદ [સારૂ પૈસા એકઠા કરવા તેયાદી.)
તડબુચ=એક જાતનું ફળ.

પ્રવેશ ૭મો

મહાલક્ષ્મી, ગૌરી, ગોદાવરી કૃષ્ણદાસ.

ઝૂટવવાને=છીનવવાને
ભાગ્ય=નસીબ.
સેહેવાતા=ખમાતો.

પ્રવેશ ૮મો

મહાલક્ષ્મી, ગોદાવરી, કૃષ્ણ દાસ.

મળવુંક્કું=એકઠાકરવું.
ગુલામ=ચાકર, શેવક.
મુકરો=છોડવો.
લંબી=લાંબી.
લેકીન=પણ પરંતું.
જદસેં=જ્યારથી, તે વખતથી.
લેકર=લઇને.
કીનરી=સારંગી
કસબ=હુનર, હોશીઆર.
તોબી=તોપણ.
આગે=આગળ.
ગુના=તકશીર, ચુક.
બેસૂર=સુરવગરનો, ફીકું.
લક્ષ=ધ્યાન, ચીત.
ગાયન=ગીત, રાગ.
ઇસ=આ.
તન=શરીર.
ધન=પૈસો.
બડાઇ=મોટાઇ.
નેત્ર=આંખ.
માટી=ધુળ.
મિલાઇ=મળીગઇ.
હાડ=હાડપિંજર. શરીરનું ઓખું.
જલે=બળે. સળગે.
માલી=ભારી.
પોલી=પુલી.
આપનેખાતર=આપને વાસ્તે.
મેહેલ=મોટીહવેલી.
જંગલ=રાન, બીનવસ્તીની જગા.
સોયા=સુતો.
કેહત=કેહેછે, બોલે છે.
કબીરા=એક પંથ ચલાવનાર, ગુરુનું નામ,
સુનો=સાંભળો.
ભૈયા=ભાઇઓ, આદમીઓ.
ડુબગાઇ=ડુબીગઇ, ગર્ક થઇગઇ.
દુનીઆ=જગત.
મંદર=મધુર, સારૂં.
વિપતિ=આપદા, હેરાનગતી.
આજારી=માંદો.
તબ=તે વખતે.
માઇ=માતા.
દેગી=આપશો.
મુઝે=મારે.
કયા=શું.
ચહિયે=જોઇએ.
ખાવંદ=ધણી, શેઠ.
રાટીકા=રોટલાનો.

ટુકડા=કડકા.
દેઓ=આપો.
બસ=પુરતું, જોઇએ તેટલું.
હોગા=થશે.
બહુત=ઘણો, અતીશય.
એહેશાન=ઉપકાર, મેરબાની.
બુઢા=ઘરડા.
પીતા=બાપ.
મીલકર=એકઠામળીને.
ઉનને=એને(મારા બાપે)
સારે જનમમેં=આખી જીંદગીમાં
આદત=ટેવ. માહાવરો.
ઠઠામાં=મશ્કરીમાં.
અમથો=નકામો. ફોકટ.
ફળ=ફાયદો. લાભ.
ગટક=ખાઇગયો.
લપેટેલું=બાંધીને, લપેટીને.
મેલો=ગંદો, ધુળવાળો.
ખબરદાર=જાગૃત, હોશીઆર.
બજાઉંગા=વગાડીશ.
કળેછે=દુઃખેછે.
વીદાઇ=જતીવખતે આપવું તે.
બોલી=પકડણ, કબુલાત.
પ્રસન્નતાથી=ખુશીથી.
અંગવસ્ત્ર=લુગડું.
કલ્યાણ=ભલું, સારૂં.

ખેદ=દલગીરી.
એતેમે=એટલીવારમાં.
દીલગીર=નાખુશ.
હુવા=થયો.
ફજેતી=ગેરઆબરૂ.
ચચું વાળેછે=તપાસે છે, જોય છે.
ધર્માર્થે=ધમનેવાસ્તે.
અહર=અહીં આ.
તગટ=આગ્રહ. બોહોશ.
અલાબલા=રોગ. પીડા.
તનદુરસ્તી=આરોગ્યતા.

પ્રવેશ ૯ મો

ગોદાવરી, ગૌરી, માહાલક્ષ્મી, હીરો.

લજવવાનું=શરમાવવાનું.
રસભંગ=હરકત, અડચણ.
વાંક=ગુન્હો.
કમાડ=બારણાં.
ખરાબી હુઇ=ખરાબીથઇ, નઓદ [ગયું.
ફરીવળયા=વિટલાઇવળ્યા.
સબકુછ=સઘળાવાના.
તોડડાલા=તોડી નાંખી, ભાંગીનાં- [ખી.
સબ=સઘળું

ફાડી=તોડી, ભાંગી.
દુશ્ટ=ચંડાળ. પાપી.
ઇતનેમ=એટલામાં.
ઇતને=એટલા.
દીખલાવ=બતાવ, જોવા દે.
બાવરા=ગાભરા.
ગિનેલી=ગણેલા.
ધરકે=મુકીને.
ડાલા=મુકો, નાંખ્યો.
ઉસકી=એની.
ફેર=પછી.
તર્ફ=બાજુ, તરફથી.
દો=બે.
ફુટગઇ=ભાંગીગઇ.
દઉરા=નાશીગયો, દોડીગયો.
હાયરે હાય=દુઃખના એકાએક પો-[કાર
ખાવંદી=શેઠાણી, ધણીઆણી.
ઉસમેં=એટલાથી(એટલા પૈસામાં
બાવા=બાપ.
અંગુઠી=વીંટી.
સાહિત્ય=સાધન. સામગ્રી.
રસેલી=ઢોલચઢાવેલી.
બીક=ધાસ્તી. દેહસત.
જન્મગાંઠ=જન્મદીવસ. વરસગાંઠ
આભુષણ=ઘરેણું, સણગાર.
પ્રયત્ને=મેહેનતે.
સંભાળીને.=સાચવીને.
બડે=મોટા પૈસાદાર.
જાનેકી=જવાની, પેસવાની
મુશ્કેલ=અઘરૂ.
ધકકે=અડસેલા, આચકા.
ખુચી=છીનવી.
નાગો=લુગડાં વગરનો.
નીશા=ખાતરી.

પ્રવેશ ૧૦મો

ગોદાવરી. ગૌરી. મહાલક્ષ્મી, કૃષ્ણદાસ.

બોટું=માઠું, નઠારૂં.
માર્ગ=રીત, ચાલ.
શીખામણ=સમજુતી, જ્ઞાન.
નીચકર્મ=દુષ્ટકામ, હલકું કામ.
ઉત્સાહ=હોંસ, આતુરતા.

પ્રવેશ ૧૧મો

ગોપાળદાસ, ગોદાવરી. મહાલક્ષ્મી, ગૌરી, હીરો, દોલતસિંગ

ઉપકારી=આભારી.
સલાહ=મસલત, વિચાર.
કીરપા=મેહેરબાની.
મંગલેતા=માગીલેવું.

દુરસ્ત=સારૂં, વાજબી
આપસકી=પોતાની
કછુ=કઇ પણ
છોટે=નાને
હાક=હુમ
આકર=આવીને
બીબી=ઓરત, બઇરી
દુસરેબી=બીજો
સકુન=બોલ, કેહેવું.
સખી=ઉદાર.
દંડીલા=લુચ્ચા, લાંઠ.
પરવા=દરકાર.
ભાગા=નાઠા.
છુપકર=સંતાઇને.
તદ=તેવારે.
અચિંતા=નહીં જણાય તેમ, જણાયા વગર
દુષ્ટ=હલકું, નીચ.
અધર્મ=પાપી, ધર્મથી ઉલટું.
કર્મ=કામ.
સ્વાધીન કરૂં=હવાલે કરૂં.
ઉદાર=સખી.
દારિદ્રથી=ગરીબાઇથી.
પીડાયલો=દુઃખી થયલો.
સર્વસ્વ=સઘળું, બધું.
અન્યાય=ગેર ઇનસાફ.

વાસના=રેહેણી, ચાલ ચલાણ.
સાબાશ=ધન્ય.
બુરે=નઠારા.
બરકત=ફાયદો, લાભ.
મૈયા=મા, જી.
મત=નહીં.
ઇદર ઉદર=આમતેમ.
મિલાઉંગા=પેદા કરીશ.
સાધુ=વૈરાગી.
ખિજમતમાં=ચાકરીમાં.
નમે છે=પગે લાગે છે.
એકિલા=એકલા.
ચટાઇ=સાદડી.
પઢાયા=ભણાવ્યો, શીખવ્યો.
કમાઇ=પેદાસ.
ડાર દઉં=નાખી દઉં, દુર કરૂં.
નાકુવત=નીરગત.
ઉઠાયા=ઉંચકયા.
બીટ=છીત, સુગ
હોનેકી=બનવાની.
ગાવનવાળા=ગવૈયો.
પોસતા=પેટ ભરવું.
ત્રેવડ=ગોઠવણ
ધર્મશાળા=ગરીબો કે મુસાફરોને રેહેવાની જગા
અશકત=શકતી વગરના.

સંરક્ષણ=સારાં રક્ષણ, બચાવ.
કુંતા=ઢગડાં.
ધર્માત્મા=પુન્યવાન.
આગળી=હળવડાં.
લોઇ=લુછી.

પ્રવેશ ૧૨મો.

ગોપાળદાસ. ગોદાવરી, મહાલક્ષ્મી, ગોરી, અને હીરો.

વિઘ્ન કર્તા=હરકત કર્તા
ઉગાર=બચાવ.
સાક્ષી=સાહેદી.
મીજબાની=ઉજાણી.
ઘા=ચટકો. બળાપો
વેદના=દુઃખ, પીડા.
સંગતિ=સોબત,

પ્રવેશ ૧૩મો.

ગોપાળદાસ.

ભી=બીકીક, ધાસ્તી.
કુલક્ષણ=નઠારી ચાલ.
વર્તમાન=સમાચાર.
સમય=વખત.
ઉપાય=યુક્તિ, પ્રયત્ન.
દુર્ગુણ=નઠારા ગુણ
નિદાન=આખર, છેડો

પ્રવેશ ૧૪મો.

ગોપાળદાસ અને કૃષ્ણદાસ.

આગ્ના=હુકમ.
ગુરૂજી=મેહેતાજી.
પાંસરી=સીધી. બરાબર.
આશ્ચર્ય=નવાઇ.
તિરસ્કાર=ધુત્કાર.
આરડ્યાં=બુમ બરાડ કીધું.
અનાડી=બેવકુફ સરખા.
મંડળીઓમાં=ટોળીઓમાં.
મોજ=મેળો, તમાસો.
નાકાં=છેડા
ચોકી=સીપાઇનો પેહેરો.
પ્રત્યક્ષ=ખુલ્લું, દેખીતું.
ધકા મુકી=હડસેલા હડસેલી.
અજાણતાં=ગફલતથી.
પ્રાણ પ્રિય=જીવ જેવા વહાલા.
તડછોડે છે=ધસેડી નાંખે છે [(રીસમાં)
લજવ્યો=બેઆબરૂ કીધો.

પ્રવેશ ૧૫મો.

ગોપાળદાસ, ગોદાવરી, મહાલક્ષ્મી, ગોરી, કૃષ્ણદાસ, અને હીરો.

મમતા=હેત.

યોગ્ય=લાયક.
શિક્ષા=સજા
આંખો કાઢીને=ડોળા કાઢીને.
નિશ્ચય=ખાત્રી.
બળ=જોર, કૌવત.
આશ્ચર્ય=નવાઇ.
ભાષાંતર=તરજુમો.
ઢોળી=રેડી, નાંખી.
ખટપટ=ભાંજગડ.
ધ્યાનમાં=નજરમાં.
હાંકી=કાઢી.
ઉપદ્રવ=હાલ, દુઃખ.
રદ બદલી=કાલાવાલા. આજીજી,
અન્યાય=ગુન્હો, તકસીર.
ક્ષમા=માફ.
જુલમ=જબરજસ્તી.
સૃષ્ટિ=દુનિયા.
રતન=સાગ છોકરાં.
દર્શન=મોં જોવું.

મેના.

મેના=એક જાતનું મધુર ગાન કરનારૂં [પક્ષી
પાંજરૂં=પીંજરૂં.
મધુર=મીઠું
મોહિત થઇને=લલચાઇને
ઉતાવળો=જલદીથી
વેચાતી લઉં=ખરીદ કરૂં
ચારો=ખાવાનું
છેડો ઝાલીને=પલ્લો પકડીને
હોઠ=ઓહોંઠ
ખુબસુરત=શોભીતી. સુંદર
બ્રહ્માંડ=જગત
ખાનાં=કોઠા
બિલોરી=એક જાતનો સુંદર કાચ
હોંશ=ખુશ
ઇષ્ટમિત્ર=પ્યારો મીત્ર
ત્રીલોક્ય=ત્રણ લોક (સ્વર્ગ, મૃત્યુ [અને પાતાળના.
નિર્મળ=સ્વચ્છ. ચોખ્ખું
ગળ્યું ગળ્યું=મીઠું મીઠું
લીલાં=તાજાં
ફફડાવે=હલાવે
મરચીઓ=ઓકી, ચુંબી
અધમણ=મુડદાળ
સ્વર=ઉચ્ચાર- બોલવું
આત્મા=જીવ
પ્રસન્ન=ખુશ
ટેવ=ટેવ
ચિત્રામણ=છબીઓ
વ્યર્થ=ફોકટ
જન્મ ગાંઠ=જન્મદીવસ

પુતળી=ઢીંગલી
સમુળગીજ=તદન, બીલકુલ
નરો=તદન
ઉપવાસ=ભુખમરો
ધબધબાટ=અવાજ, ધબકારો
શકિત=ગતી
ગાભરી=અસાવધ
ધ્રુજતી=કાંપતી
નિર્દય=ઘાતકી. પાપી
સાવધ=હોશીઆર, જાગૃત
ઓઢણું=ઓઢણી
બક્ષીસ=બક્ષીનદા. ભેટ
બંધીખાના=કેદખાના
બાથ ભરાવી=બેઠી પડી
સંભાળજે=બરદાસ્ત કરજે
તજવીજ=ગોઠવણ
બીચી કુંકા=કોકરીને રમવાના એક જાતના રમકડાં
માંટો=સાદ. અવાજ
દશા=અવસ્થા. હાલત
વ્યાકુળ=આકળાઇને. કષ્ટથી
પરાળ=ભાતનું ઘાસ
પશ્ચાતાપ=પસ્તાવો

છોકરાં જે કજ યંત્ર બનાવે **ઈચ્છે છે.**
કારીગર.

સ્વતંત્ર=આપ અખત્યાર.
ઇચ્છે=ચાહે છે.
ચમત્કાર=નવાઇનું કામ
પ્રતિજ્ઞા=સોગન, કસમ
કોડ=લાડ
મશ્કરી=મજાક
અટકાવ=હરકત
અધીકાર=અખત્યાર
સંભાળતા=બરદાસ્ત લેતાં
જડ=સુસ્ત, ભારે
ચોળતાં=ખંજવાળતાં
શીરામણ=સવારનુ જમવું તે
ગંજીફે=ગોળપાને
કોરડા=લુગડાંને વણીને કરેલા ચાબખા.
પારધી=શીકારી
ગાભરી=આકળાયલી
સંગાથે=સાથે
રીસાઇને=ગુસ્સે થઇને
દાવ=રમતનો ફેરો
દેવું=કરજ
નીસર્યો=નીકળી થયો
ઠગવિદ્યા=લુચ્ચાઇ
ચરબડીને=ઝડીને, કચકચીને
શીશુડો=સીસોટી

ફરકળવા=ખખડવા
છડી=ચપ્પુ
ઢીંગલી=પુતલી
પછાડી=અફાળી
રગદોળી=મેલીકીધી
વેળા=વખત, તૈયારી
પીરશિએ=પુરીએ
રસોડા=રસોઇખાનું
નાનાપ્રકારના=વિવિધપ્રકારના
પકવાન=મીઠાઇ
ઉપદ્રવ=સજા
આહારકર્યા=ખાધા
વારતો=અટકાવતો
ઓડકાર=ગળચીસું
ઓપે=પડદે
હોજ=હવાડો, કુંડ
નાવડું=હોડકું
વાર્યો=અટકાવ્યો, નાકળી
કઠિણ=મુશ્કેલ, અઘરૂં
ધકેલી=હડસેલી
ડોલવી=હાલવી
ઝોક=ઝોકો, નમીજવું
વા–પવન
વેગે=ઝડપ, ઉતાવળે
ત્રાસ=બીક
સેક્યાંસવર્યાં=શેકપોત કર્યાં

અકરાંત્યાં=ખાઉધર, દકાળવાં
અમળાવા=ચુંથાવા
મુર્છા=ઘેન, બેભાની
કંપ=ધ્રુજારી
વિપત્તિ=દુઃખ, આપદા
નિરાંતે=ચેનથી
હુકમમાં=તાબામાં, આજ્ઞામાં
સિદ્ધ=તૈયાર
ફાકી=ભુકી, (ઓસડ)
અજીરણ=અપચો
ગુણકારી=ફાયદાકારક
ઝેર=ખાધાથી મરીજવાય એવી-ચીજ

ગાંડું વસમું–આકરું તેડું

કાંટાળાં ઝાડ.

ગૃહસ્થ=આબરૂદાર માણસ
સંધ્યાકાળ=સાંમીસાંજ
રમણીય=શોભીતા
અસ્તપામતો=આથમતો
કલ્પના=વિચાર
ભરવાડ=ઘેટાં ચરાવનાર
ગાડરાં=ઘેટાં
સુસ્વર=મધુર ગાયન
સંતાપ=દુઃખ
ઓઢા=લુગડાં, ઢાંકણ

અમથો=નકામો, ખોટો
આશ્વિન—આસો મહીનો
દ્વેશથી=વેરભાવથી
યોગ્ય=લાયક. ઘટારત
વ્યર્થ=ફોકટ. નકામું
સેહેવું=વેઠવું, ખમવું
ચોહટાં=ચુરપાં
શુર=ગુસ્સો, તામસ
પરાક્રમ=મોટું કામ
પરોઢમાં=મળસ્કામાં
પ્રાતઃકાળ=સવારનો પોહોર
હોંસે=ઉમંગથી
કોરે=બાજુએ
ધુમ=ગડબડ, ઘુમરાણ.
પચરંગી=ભાત ભાતના રંગના.
ચમત્કારી=અચંબો ઉપજાવનારા
લુટાલુટ=ખેંચાખેંચ
ચકિત=વિસ્મિત
પ્રકારે=રીતે
સહિત=સાથે, જોડે.
ઉદાર=સખી
ઓશિઆળો=શરમીંદો

દેવજી.

કામળીઓ=ધાબળીઓ
અક્કલ=બુદ્ધિ

ચળી=ખસી
ફજેતી=બેઆબરૂ
ઢેટા=પથરા, ઢેફાં
સર્વ સહે=બધું એ ખમી રહે.
બકોર=ઘુમશોર
ટોળામાં=મંડળીમાં
અટકાવીને=બંધકરીને
વતન=જાગીર, મીલકત
વાદ=કજીઆ, મુકરદમો
કર્મ=નસીબ
સ્વસ્થપણે=હોશીઆરીથી.
ભોગવતો=વાપરતો
સહાય=મદદ
વળી=વધારે, ઘણું.
અન્યાય=ગુન્હો, તકશીર.
ક્ષમા=માફી
અપરાધ=ગુન્હો. તકશીર.
દીન=ગરીબ, કંગાળ
પ્રાર્થના=બંદગી. સ્તુતિ
વાર્યા=અટકાવ્યા. ના કહી
ચેષ્ટા=મજાક
હુર્યા=ખુશીના પોકાર
સરદારી=ઉપરીપણું
કલબલાટ=શોર બકોર
શિક્ષા=સજા
અવગણના=બેદરકારી

દાણા વીણનારી છોકરી.

પાત્ર=નાટકભજવવામાંભાગલેનારા
ઝુંપડાં=નાના હલકાં ઘરો
રચના=શોભા

પ્રવેશ ૧લો (જમની)

આનંદ=ખુશી
પ્રસન્ન=ખુશી, ગમતું
લણનાર=વીણનાર
સારૂં=ભલું, કલ્યાણ
પડયાં આખડયાં=પડેલાં ખડેલાં
કણસલાં=કણસલા
વેગળેથી=દૂરથી, આઘેથી

પ્રવેશ ૨જો

સાહુકાર=ભલું, આબરૂદાર માણસ
ઝુંટવી=છીણવી લે છે
ઠર્યાં=સાબીત થયાં
બીવરાવોછો=દબાવો છો, ધમકા[વો છો.
શ્રમ=મેહેનત
આડી=અડકી, છેડી
હીંડ=ચાલ
ચોકી=પોલીસને રેહેવાની જગા
પાંસરી=સીધા
અનર્થ=બગાડ, નુકસાન
બીગાડ=નુકસાન
માતબર=પૈસાદાર
ન્યાય=ઇનસાફ
ન્યાય કરનાર=ઇનસાફદાર
માત્ર=ફક્ત

પ્રવેશ ૩જો

વિસામો=આરામ
દૈવવાન=ભાગ્યશાળી
પીટયો=ગાળદેવાનોશબ્દ(બૈરાંનો).
બંદુક=ગીરતોલ

પ્રવેશ ૪થો

ઉત્તર=જવાબ
ચોરી=ચોરીનું તોહોમત
કાલાવાલા=આજીજી
આનંદ=ખુશી, હરખ
સ્વસ્થ=નિર્ભય
આણી=લાવી
ગરજ=દરકાર
સહાયતા=મદદ
પોંખ=લીલા દાણાના કસલાંને સે[કી દાણા કાઢેલા તે
લજવાઇને=શરમાઇને
આશીર્વાદ=દુવા
કારભારી=કારભાર કરનાર
નીંદવાને=નકામુ ઉગેલું ઘાસ કાડી[નાંખવાને

ભાગ્ય=નસીબ
સંકોચ=અણગમતું
ભય=બીક, ડર

પ્રવેશ ૫મો

આકૃતિ=આકાર, ચેહેરો
દશા=અવસ્થા, હાલત
ઉત્પન્ન=પેદા, સરજેલી
સંશય=શક, વેહેમ

પ્રવેશ ૬ઠો

વગગે છે=બાજે છે
મુર્ખ=વગર વિચારનો, મુઢ
પાંસરી=બરાબર, વાજબી
નવરાં=બીન રોજગારી
વારજે=અટકાવજે
પીડા=દુઃખ, વિપતી.
સર્વદા=હમેશાં
ધર્મ=દયાથી આપવું તે.
દબાવીને=ધમકાવીને
ઉઘાડું=ખુલ્લું, સ્પષ્ટ
નમ્રતા=નમનતાઇ, સાલસાઈ
સંદેહ=સંશય, અંદેશો
સમાગમ=સોબત, એકઠા મળવું તે
નિર્વાહ=ગુજરાન
રાજીપત્ર=સરટીફીકેટ, રાજીનામું
પ્રમાણ=સાબીતી

ચોકશીદાર=તપાસ કરનાર, પટેલ
પરાક્રમનું=પોતાની જાતે મેળવેલું
મઉઓ=ભીખારીઓ
લાંચ=રૂસવત
તર્જની=હાથની પેહેલી આંગળી
ભુંડો=નઠારો
રફુતી=ટેવ
અટકળ=તર્ક, વિચાર
કોટવાળ=ફોજદાર
નાહક=નકામું, ખોટું
નિમિત્ત=તોહોમત, ખોતાનું
ફજ્યો=ઠગ્યો
ફડ ફડતો=ખડ ખડતો

પ્રવેશ ૭મો.

બકે છે=લવે છે, બોલે છે
સમજણ=અકલ, પોહોંચ
પ્રસંગ=વખત, સમય
ગુણવાન=ગુણીઅલ
કઠોરતા=નિર્દયતા
અધીકાર=અખત્યાર
અનર્થ=બગાડ
વર્તમાન=ખબર, સમાચાર
તાકીદ=સખતાઇ

પ્રવેશ ૮મો

ઉપકારી=આભારી, ઓશીંગણ

ખીહીશ=ગભરાઈશ
ઓળખાણ=પીછાન, મેળાપ
વેહેમ=શક
રમણીય=શોભીતી, સુંદર
લાડકી–વાહાલી (પ્યારમાં)
સંસ્કાર=આવભાવ, આસનાવાસના
પેટ ભરવું=ગુજરાન ચલાવવું
એવેજ=વખતેજ, વારેજ
ભાગ્ય=નસીબ
મોંઘવારી=દાણાનો સખત ભાવ
માતબર=પૈસાદાર
વૈતરો=મજુર, વેઠીઓ
ભજન માર્ગ=ઇશ્વરની પ્રાર્થના કર [વાની રીત
નીશા=ખાત્રી
કુટુંબ=કુળ. વંશ

પ્રવેશ ૯મો

દયાવાન=દયાળુ
સ્પષ્ટ=ખુલ્લુ
દરિદ્રાવસ્થા=ગરીબાઈ
કઠણ=મુશ્કેલ
સગુણ=સારો ગુણ
એક તણી=એક અટક છે
હકીકત=હેવાલ. બયાન
અપવાદ=બાધ. અટકાવ
તીરસ્કાર=ધીક્કાર
કલ્યાણ=ભલું. સારૂં
પરસ્પર=અરસપરસ, એક બીજાને
અનુભવ=સુખ, વૈભોગ
નિર્દય=દયા વગરના, કઠોર
દીયર=ધણીથી નાનો ધણીનો ભાઇ
અંતઃકાળ=મરવાનો વખત
કૃતઘ્નતા=ઉપકારના બદલામાં અપ [કાર કરવો તે
વેળા=વખત, સમય
ભર્તાએ=ધણીએ
જઇ પડયો=ફસાયો, સપડાયો
બારગિર=ઘોડેસ્વાર
શુરાપણું=બાહાદુરી
પાયગા=સ્વારની ટુકડી
છાગો=ધસારો, હલ્લો
સર્વસ્વ=બધુએ
જખમ=ઘા
સેનાપતી=લશ્કરી સરદાર
સિફારસ=ભલામણ
રૂઝાતાં=સારા થતાં
રવાનગી=જવાનું. ઉઠાંતી
વૈકુંઠવાસી–ઇશ્વરને ઘેર રેહેવાજવું તે
વિદ્યાભ્યાસ=વિદ્યા ભણાવવી
સંભાળ=બરદાસ્ત
પ્રિતિપાત્ર=હેતને લાયક
ઓડકાર=ગચરકું

વર્ણન=બયાન
ચાળા=ચેષ્ટા
સુખ સમાધાન=નીરાંતનું સુખ
હર્ષનો વાયુ=અત્યંત ખુશી.
ભાગ્યોદય=નસીબનું ખુલવું
મુળ=મુખ્ય કારણ
ભેટ=બક્ષીસ
ધાર્મિક=ધર્મદાન કરે હેવા

ગંગા અને જમના

પ્રાતઃકાળે=સવારના પોહોરમાં
વસંતરૂતુ=નવાં પાંદડાં આવવાની [મોસમ(માહા,ફાગણમહીનો)
શ્રીમંત=પૈસાદાર
હાજરી=ખાવાનું
સુખડી=મીઠું ખાવાનું
રૂચિ=સુખ
પદાર્થ માત્ર=સર્વ ચીજો
અનુકુળ=મદદ આપનાર
મંદ=ધીમા, શાંત
સુગંધ=ખુશબોદાર
શીતળ=ઠંડા
સ્પર્શ=લાગવું
ત્વચા=ચામડી
રસના=જીભ
પુષ્પ=ફુલ
કર્ણ=કાન
વિષય=બાબત
સાત્વિક=ધીમો, ઠંડો
ચકિત થઇને=અચંબો પામીને
લુખો=ઘી અથવા તેલ ચોપડયા [વગરનો
દ્રષ્ટિ=નજર, નીઘા.
સ્તબ્ધ=મુગી, સ્થીર
આડી વાટે=આડે રસ્તે
અંતે=આખરે, છેલી વારે
ખેચતાણ=ખેંચાખેંચ
સ્નેહાર્દ્ર=પ્યારવાળા
કોમળ=મીઠા, મધુર
ધીરજ=હીમત
વ્યર્થ=ફોકટ, નકામી
વસ્ત્ર=લુગડું
સુખડી=મીઠાઇ, ખરખી
પ્રત્યક્ષ=ખુલ્લું
સખી=બેનપણી
ધર્મ વાસના=ધર્મીષ્ટપણું
ગળ્યુ=મીઠું
નિશ્ચય=ખાતરી
નિરોગી=તનદુરસ્તીવાળું
ક્રોધ=ગુસ્સો
બળવાન=જોરાવર, મજબુત
અડવાણી=ઉઘાડે પગે

પગરખાં=જોડાં
ભિઃ=ધાક
ભાંડું=ભાઇબેહેન
ગમી=પસંદ પડી
ખામુખા=નકી
અનુભવ=સુખ
અભાવ=અણગમો
ઠીક=બરાબર
ખરખરે છે=દુઃખાય છે
ધાંતાળ=ઉદાર
નિમિતે=કારણ, બાનું
અચરત=નવાઇ
કાંકરા ઘાલીશ=કાનના ઉપલા ભાગમાં કાંકરા ઘાલી એક જાતની સજા કરવી તે.
સંશય=શક
વિપરીત=ઉલટી
વાસના=વિચાર, મનોભાવ
ઠેણો=છોકરો
કળ=ઢીક (વાગવાથી શરીરમાં ઝમઝમાટ થાય છે તે
ચિંતા=ફીકર.
નિતિ=સારી ચાલ
અઘરતું=ખોટું, ગેર વાજબી
મુવ=મરી ગઇ.
સંદેહ=સંશય, શક

દરિદ્રમાં=ગરીબાઇમાં
લાલચે=લોભથી
ખોટું=ગેરવાજબી, નઠારૂં
કર્મ=કામ
આચરશે=કરશે
દોષ=વાંક, પાપ
ખિન્ન=દુઃખી
એકાદું=એકાદ
બારીક=ઝીણી, પાતળી
બ.દીના=દોઢીના
ઉપદેશ=બોધ
બીજોડ=કજોડ
સાચવું=બચાવું
કામળાં=કામળ
પ્રિતિથી=હોંશથી, ઉમંગથી
વિચાર=મનસુબો
અજાણે=અજાણતાં, ઓચીંતા
ક્ષમા=માફી
સીતળા દેવી=સૈયડ
વારી=મના કીધી, અટકાવી
પેઠીજ=દાખલ થઇ, ઘુસી
સામર્થ=બળ, દઇવત
ઝાલીને=પકડીને
ચુંબન=બચી
અન્નદાતાર=અન્નઆપનાર
ચોકી=પેહેરો

ચાકરી=બરદાસ્ત
વય=ઉમર
ખાટલા=પલંગ
ઓંખારે=ઉંઘરેસખાય
ઔષધ=દવા, ઓસડ
કંડીઆ=નેતર અથવા કામડીનો [ગુથેલો દાબડો
વિજણો=પંખો
ગીત=ગાયન, કવિત
મીચેલી=ઢાંકેલી, બંધથએલી
પુસ્તક=ચોપડી, કીતાબ.
કેહેણીઓ=કેહેવત, કેણી
કરાર=આરામ
અણુસારે=ઇસારતથી
ઉઘડવી=ખુલવી
નબલાઈ=નાકઉતી
ચાઠાં=ચાંહના, ડાઘા
કાજે=વાસ્તે, માટે
ચોળી=બઇરાંને વાસો તથા છાતી [ઢાંકવાનું વસ્ત્ર
શાડી=બઇરાંને પેહેરવાનું લુગડું
સગાંવાહાલાં=કુંટુમબીઓ
બક્ષિપ=ભેટ
સામર્થ=જોર, બળ, ગતી,
સન્માન=આબરૂ. માન પ્રતીષ્ટા

નાનો જગુ.

વતનવાડી=જાગીરનીવાડી. ખેતર- [ઇત્યાદી
વાટમાં=રસ્તામાં
મસાણુ=મુરદાંબાળવાનીજગા, સમ [સાન
ચોતરો=ચોરો. ડાગુઓને બેસવા [ને કરેલી જગા
વિલાપ=રડવું
કળબી=ખેડુત
ભેટવાને=છાતીસાથે છાતી દાબવી. વળગવું
માઠું=નઠારૂં, બદબો
અમયોજ=નકામો, ફોકટમાં
હાંક=બુમ
કાઠડી=ખાટલી
કરા=હીમ, બરફ
કરૂણારસ=દયાઆવેએવા
બળે=બંધપડે, ખુટે
દીનબોલા=ગરીબાભરેલું બોલનાર
મણી=તરફ
અકસ્માત=એકાએક, ઓચીંતાં
વિસ્મિત=અચંબો
ચરિત્ર=આચરણ, કૃત્ય
અવસ્થા=હાલત
સાળવી=વણકર
નિર્વ્યસની=બ્યશનવગરનો

ઉદ્યોગી=મેહેનતુ
પ્રમાણીક=સાચો, ભલો
નિરોગી=રોગ વગરની
સુંદર=ખુબસુરત
ધંધો=રોજગાર
સંકટ=દુઃખ
નીભાવ=ગુજરાન. પોષણ
ખોટ=નુકશાન, ટોટો.
હેરાન=દુઃખી
કરજ=દેવું
ખુડયો=ભાંગીપડયો
વ્યાજ=લીધેલા પૈસાનું ભાડું
અકળાયાં=ગભરાયાં
ઉપવાસ=કડાકા,ખાધાવગરનાદીવસ
દૈવવાન=ભાગ્યવંત, નસીબદાર.
નિર્દય=દયા વગરનો.
બંદીખાના=કેદખાના, તુરંગ.
કાલાવાલા=આજીજી
વાયદો=મુદત
સમ=સોગન, કસમ
મુળગી=બીલકુલ, જરા પણ
ટાળવા=મટાડવા, દુર કરવા
સામર્થ્ય=શક્તિ, તાકાત
પેટે=બદલામાં, અવેજમાં
ધરેણે=અવેજમાં
વિનવ્યો=સમજાવ્યો, મનાવ્યો
શાખ=આબરૂ, પ્રતિષ્ઠા
પીગઈ=ગમખાધી, ખામોસખાધી
વાસના=બુદ્ધિ, મનનુ વળણ
ધર્મકૃત્ય=ધર્મના કામ
વેતાળપણુ=ઉડાઉ પણું
સંધ્યાકાળ=સમી સાંજનો વખત
સ્વાધીન=હસ્તક, હવાલે
ઓશીંગણ=ઉપકારી
ગરબડ=ગોઘાટ, અવાજ
સ્તબ્ધ=સ્થીર, હાલ્યા ચાલ્યા વગર
સાવધ=જાગૃત. હોશીઆર.
નિરાશ=આશા વગરની
ચક્રી=તમર. ફેર આવવા
પ્રેતને=મુરદાંને
મુઠી માટી આપવા=દાટવાને
અડ=હઠીલાઇ, બેહોશ.
મુરબ્બી=શેઠ
વિદ્યાભ્યાસ=ભણવાનું, શીખવાનું
ભાષણ=બોલવું. વાત.
સંતાવા=ભગાઇ જવા
મંડળી=ટોળી
કલેશ=સંતાપ
અનાથ=ગરીબ
ઘટારત=વાજબી, લાયક
અનુભવુ છું=ભોગવું છું
દેણદાર=કરજદાર, દેવાદાર

પરોપકાર=પારકાનું ભલું કરવું તે
અધીક=વધારે
કોળીઓ=બુક, બુકલો
તૃણનું=ઘાસનું
ભજશે=સેવા કરશે
દૃઢ નિશ્ચય=નક્કી ઠરાવ
પાત્ર=લાયક, યોગ્ય
ખોટ=તંગી
કલ્યાણ=સંરક્ષણ, સારૂં
જન્મ ભુમી=જે જગાએ જન્મ પા[મી તે જગ્યા
અભ્યાસ=માહાવરો
સંકોચ=આચકો
આજ્ઞા=રજા
અરસપરસ=એક બીજા જોડે
આગતા સ્વાગતા=આદર સતકાર
અનાથ=ગરીબ
ઉકેલ્યું=ખોલ્યું, ફાડ્યું
ઉલટભેર=હોંશથી
વિરહે=જુદાઈ
કરજ=દેવું
દીનપણાથી=ગરીબાઈથી
શોભા=આબરૂ
વાંકુ=ઉલટું
નિવારણ=દૂર કરવું
ખાતર નિશા=નક્કી ખાતરી

હરણ કરવું=લઈ જવું
અંતર=તફાવત
દૃષ્ટિ=નજર, નિઘા
દેશાંતર=બાહાર દેશ, પરદેશ
દૈવ=નસીબ
આનાકાની=હાનાહાના, વામાંટામા
સરદાર=ઉપરી
તત્કાળ=તરતજ
તેનાત=હજુર
સાધ્વી=પવિત્ર, સતવાદી
ઉદ્યમ=મેહેનત
સંદેહ=શક, સંશય
ભર્તા=ધણી, વર, પોષણ કરનાર
સજ્જન=સારો માણસ
પ્રતિવર્ષે=દર વર્ષે
મુદલ=સ્થાપન પુંજી
સ્તમ્ભતા=સ્થીરપણું
નમન=નમસ્કાર
દર્શન કરે=જોય અને નમે
યથાસ્થિત=યોગ્ય
સાર્થક=સફળ
ધર્મ કૃત્યનું=ધર્મના કામનું
સ્મરણ=યાદદારત
સ્વસ્થ=હોશીઆર

સમાપ્ત.

પદચ્છેદ.

પદચ્છેદ, એટલે વાકયનાં પદનું છેદન—વાકયને તોડીને તેમાં આવેલા શબ્દનું વ્યાકરણ કરવું. વાકયના પૃથક પૃથક શબ્દના વર્ગ, જાતી, વચન, વિભક્તિ, વાર્ણ, ભેદ, અર્થ, કાળ, ઇત્યાદિ કહીને, તેઓનો એક બીજાની સાથે સંબંધ શો છે, એ કહેવું તે પદચ્છેદ છે.

એ પુરૂષને સારો ભર્તાર, સારો બાપ, અને સજ્જન પુરૂષ એમ કહેવું.

એ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ. નર જાતિ, પ્રથમાનું એકવચન.

પુરૂષને=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન (અનુપસ્થ કર્મ).

સારો=વિકારી વિશેષણ, (વિશેષ્ય ભર્તાર પ્રમાણે) જાતિ વચન.

ભર્તાર=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન. (ઉપસ્થ કર્મ).

સારો=વિકારી વિશેષણ, (વિશેષ્ય બાપ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

બાપ=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એક વચન. (ઉપસ્થ કર્મ).

અને=વાકયયોગી. સારો બાપ અને સજ્જન પુરૂષ એ બંને શબ્દને જોડે છે.

સજ્જન=અવિકારી વિશેષણ (વિશેષ્ય પુરૂષ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

પુરૂષ=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન. (ઉપસ્થ કર્મ).

એમ=રીતી દર્શક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય. (કેહેવું, ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

કહેવું.=સકર્મક ક્રિયાપદ, કહે મૂળ, મૂળભેદ, નિશ્ચયાર્થ વર્તમાન કાળ, પ્રથમ પુરૂષનું અનેકવચન; "આપણે" એ અધ્યાહાર્ય કર્તા; "પુરૂષને" અનુપસ્થ કર્મ; "ભર્તાર, બાપ અને પુત્ર" એ ઉપસ્થ કર્મો; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

———O———

જગુ નિત્ય મસાણમાં જઈ માની જગ્યાનું દર્શણ કરે.

———O———

જગુ=વિશેષ નામ. નર જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એકવચન. "કરે" ક્રિ. નો કર્તા.

નિત્ય=કાળ સૂચક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય; (કરે ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

મસાણમાં=સામાન્ય નામ, નાન્યતર જાતિ, અધીકરણાર્થે સપ્તમીનું એકવચન.

જઇને=અકર્મક, જા મૂળ, મૂળ ભેદ; અવ્યય રૂપે ભૂત કૃદંત.

માની=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ સંબંધાર્થે ષષ્ઠીનું એકવચન.

જગ્યાનું=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ. સંબંધાર્થે ષષ્ઠીનું એકવચન.

દર્શણ=ભાવવાચક નામ, નાન્યતર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન; (ઉપસ્થ કર્મ).

કરે=સકર્મક ક્રિયાપદ, કર મૂળ, મૂળભેદ, નિશ્ચયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; "જગુ" કર્તા; "દર્શગુ" ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

———O———

મારે વિરહે કરીને તું ઘણું દુઃખ પામી હઈશ.

———O———

મારે=પુરૂષ વાચક સર્વનામ, પ્રથમ પુરૂષ, નર જાતિ, સંબંધાર્થે પષ્ઠી નું એકવચન.

વિરહે=ભાવવાચક નામ, નર જાતિ, કરણાર્થે તૃતીયાનું એકવચન.

કરીને=સમ્બન્ધક ભૂત કૃદંત.

તું=પુરૂષ વાચક સર્વનામ, દ્વિતીય પુરૂષ, નારી જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમા નું એકવચન; "પામી હઇશ" ક્રિ. નો કર્તા.

ઘણું=વિકારી વિશેષણ (વિશેષ્ય દુઃખ પ્રમાણે) જાતિ વચન.

દુઃખ=ભાવવાચક નામ, નાન્યતર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન; (ઉપસ્થ કર્મ).

પામી હઈશ } સાધિત ક્રિયાપદ, સકર્મક, પામ મૂળ, મૂળ ભેદ, સંશયાર્થે ભવિષ્ય કાળ, દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; "તુ" કર્તા; "દુખ" ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

———O———

અરે! બેબે ઉઠ ઉઠ વેહેલી ઉઠ.

———O———

અરે=ઉદગાર (કેવળપ્રયોગી અવ્યય).

બેબે=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ, સંબોધનાર્થે પ્રથમાનું એકવચન.

ઉડ ઉડ=અકર્મક ક્રિયાપદ, ઉડ મૂળ, મૂળભેદ, આજ્ઞાર્થ વર્તમાન કાળ, દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; "તુ" અધ્યાહાર્ય કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

વેહેલો=કાળ સૂચક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય; (ઉઠ ક્રિ. જોડે સંબંધ રાખે છે).

ઉડ=અકર્મક ક્રિયાપદ, ઉડ મૂળ. મૂળ ભેદ, આજ્ઞાર્થ વર્તમામ કાળ, દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; "તુ" અધ્યાહાર્ય કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

હું તેને સદા અડવાણી દેખું છું.

હું=પુરૂષ વાચક સર્વનામ, પ્રથમ પુરૂષ, નારી જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એકવચન. "દેખું છુ" ક્રિ. નો કર્તા.

તેને=પુરૂષ વાચક સર્વનામ, તૃતીય પુરૂષ, નારી જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન; (ઉપસ્થ કર્મ).

સદા=કાળ સૂચક ક્રિયાવિશેષણ અવ્યય; (દેખું છું ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

અડવાણી=વિકારી વિશેષણ. (વિશેષ્ય તેને પ્રમાણે) જાતિ વચન.

દેખું છું=સકર્મક ક્રિયાપદ, દેખ મૂળ, મૂળભેદ, દ્વિત્વ વર્તમાન કાળ, પ્રથમ પુરૂષનું એકવચન; "હુ" કર્તા; "તેને" ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

પણ કાલે આ વેળા અહીં આવવાને વીસરીશ નહીં હો.

—0—

પણ=કારણ દર્શક વાક્યયોગી અવ્યય. (ઉભયાન્વયી અવ્યય).

કાલે=કાળ સૂચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય. (વીસરીશ ક્રિ. સાથે સબંધ રાખે છે.)

આ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; (વિશેષ્ય વેળા પ્રમાણે) જાતિ વચન.

વેળા=સામાન્ય નામ, નારી જાતિ, અધિ કરણાર્થે સપ્તમીનું એક વચન.

અહીં=સ્થળ વાચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (આવવાને કૃ. ની સાથે સંબંધ રાખે છે.)

આવવાને=સામાન્ય કૃદંત, નાન્યતર જાતિ, કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એક વચન (ઉપસ્થ કર્મ).

વીસરીશ=સકર્મક ક્રિયાપદ, વિસર મૂળ, મૂળ ભેદ, નિશ્ચયાર્થ ભવિષ્ય કાળ, દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; "તું" અધ્યાહાર્ય કર્તા; "આવવાને" ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

નહીં=નકાર બતાવનાર ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (વીસરીશ ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).

હો=ઉદગાર (કેવળ પ્રયોગી અવ્યય.)

ઓહો! જો આજ તે જીવતો હોત તો કેવું સારૂં થાત.

ઓહો=ઉદગાર (કેવળપ્રયોગી અવ્યય).

જો=વાકયયોગી (ઉભયાન્વયી અવ્યય).
આજ=કાળ સૂચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (જીવતો વ૦ કૃ૦ સાથે સંબંધ રાખે છે.)
તે=પુરૂષ વાચક સર્વનામ, તૃતીય પુરૂષ. નર જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એકવચન; "હોત" ક્રિ૦ નો કર્તા.
જીવતો="જીવવું" એ અકર્મક ક્રિ૦ નો વર્તમાન કૃદંત.
હોત=અકર્મક ક્રિયાપદ, હો મૂળ, મૂળ ભેદ, સંશયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; "તે" કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.
તો=વાકયયોગી, (ઉભયાન્વયી) પાછળ ગયલા તથા આગળ આવતા વાકયને જોડે છે.
કેવું સારૂં=ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (થાત ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખેછે.)
થાત=અકર્મક ક્રિયાપદ, થા મૂળ, મૂળ ભેદ, સંશયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરૂષનં એકવચન; "તે" અધ્યાહાર્ય કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

આ કીયા ગ્રહસ્થ છે ?

આ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; (વિશેષ્ય ગ્રહસ્થ પ્રમાણે) જાતિ વચન.
કીયા=પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ; (વિશેષ્ય ગ્રહસ્થ પ્રમાણે) જાતિ વચન.
ગ્રહસ્થ=સામાન્ય નામ, નર જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એક વચન; "છે" ક્રિ૦ નો કર્તા.
છે=અકર્મક ક્રિયાપદ, હો મૂળ, મૂળભેદ, નિશ્ચયાર્થ વર્તમાન કાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; "ગ્રહસ્થ" કર્તા; પ્રયોગ અકર્મક કર્તરિ.

પછી છોકરાં ભેગો એ પણ દેવજી દેવજી હુર્યો! હુર્યો કરીને આરડવા લાગ્યો.

પછી=કાળ સૂચક ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (લાગ્યો ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).
છોકરાં=સામાન્ય નામ, સામાન્ય જાતિ, સંબંધાર્થે પષ્ઠીનું અનેક વચન.
ભેગો=નામયોગી (શબ્દયોગી અવ્યય); (છોકરાં સાથે સંબંધ દર્શાવે છે.)
એ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; (એનો વિશેષ્ય "કોઇ છોકરો" અધ્યાહાર્ય છે તે પ્રમાણે) જાતી વચન.
પણ=ક્રિયા વિશેષણ અવ્યય; (લાગ્યો ક્રિ. સાથે સંબંધ રાખે છે).
દેવજી દેવજી=વિશેષ નામ, નર જાતિ, (કર્માર્થે) સંબોધન.
હુર્યો હુર્યો=ઉદ્ગાર (કેવળપ્રયોગી અવ્યય.)
કરીને=અવ્યય રૂપે ભૂત કૃદંત.
આરડવા=સામાન્ય કૃદંત (ઉપસ્થ કર્મ).
લાગ્યો=સકર્મક ક્રિયાપદ, લાગ મૂળ, મૂળભેદ. નિશ્ચયાર્થ ભૂતકાળ, તૃતીય પુરૂષનું એકવચન; "એ=કોઇ છોકરો" એ અધ્યાહાર્ય કર્તા; "આરડવા" ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

આ લે, કોરૂં લુગડું; લોહો એણે.

આ=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ; "લુગડું" એ વિશેષ્ય અધ્યાહાર્ય છે.
લે=સકર્મક ક્રિયાપદ, લે મૂળ, મૂળભેદ, આજ્ઞાર્થ વર્તમાન કાળ, દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; "તું" કર્તા અધ્યાહાર્ય છે; "આ=લુગડું" ઉપસ્થ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.
કોરૂં=વિકારી વિશેષણ, (વિશેષ્ય "લુગડું") તે પ્રમાણે જાતિ વચન.
લુગડું=સામાન્ય નામ, નાન્યતર જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એકવચન; "છે," અધ્યાહાર્ય ક્રિ૦ નો કર્તા.
લોહો=સકર્મક ક્રિયાપદ, લોહ મૂળ. મૂળભેદ, આજ્ઞાર્થ વર્તમાન કાળ, દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; કર્તા "તું" તથા કર્મ "લુગડું" બેઉ અધ્યાહાર્ય છે; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.
એણે=દર્શક સર્વનામ, વિશેષણ, "લુગડું" એ વિશેષ્ય અધ્યાહાર્ય છે, માટે નામ પ્રમાણે; કરણાર્થે તૃતીયાનું એકવચન.

કૃષ્ણા તું તારૂં કાળું કર.

કૃષ્ણા=વિશેષ નામ, નર જાતિ, સંબોધનાર્થે પ્રથમાનું એકવચન.
તું=પુરૂષવાચક સર્વનામ, દ્વિતીય પુરૂષ, નર જાતિ, કર્તાર્થે પ્રથમાનું એકવચન. "કર" ક્રિ૦ નો કર્તા.
તારૂં=પુરૂષવાચક સર્વનામ, દ્વિતીય પુરૂષ, નર જાતિ, સંબંધાર્થે ષષ્ઠીનું એકવચન.

કાળું=નામ તરીકે વપરાયલું વિશેષણ; કર્માર્થે દ્વિતીયાનું એકવચન.
કર=સકર્મક ક્રિયાપદ, કર મૂળ, મૂળ ભેદ, આજ્ઞાર્થ વર્તમાન કાળ' દ્વિતીય પુરૂષનું એકવચન; "તું" કર્તા; "કાળું" ઉપરથ કર્મ; પ્રયોગ સકર્મક કર્તરિ.

બાળમિત્રના મંજુર કરેલા ભાગમાં આવેલા સંધી શબ્દનું પ્રથકરણ.

પરમેશ્વર=પરમ-ઇશ્વર (મોટો ઇશ્વર).
અશક્ત=અ-શક્ત (શક્તિ વગરનો).
સ્વાધીન=સ્વ-આધીન(પોતાના તાબામાં).
સુગંધ=સુ-ગંધ (સારીવાસ).
દુર્ગંધ=દુઃ-ગંધ (નઠારી વાસ)
ઈત્યાદિ=ઇતિ-આદી (શરૂથી તે છેડાલગી)
જલમય=જળ-મય (પાણીથી ભરપુર)
અનર્થ=અન-અર્થ (અર્થ વગરનું)
સ્વાર્થ=સ્વ-અર્થ (પોતાની મતલબ)
સ્મરણ ચોપડી=સ્મરણ-ચોપડી (યાદ રાખવાની ચોપડી)
પ્રવાહ=પ્ર-વાહ (વધારે વેહેવું)
નિર્વાહ=નિઃ-વાહ (નહીં વેહેવું; ગુજરાન)
અભાગ્ય=અ-ભાગ્ય (નહીં ભાગ્ય)
વૈદ્યરાજ=વૈદ-રાજ (વૈદોનો રાજા)

ધર્માત્મા=ધર્મ-આત્મા (ધર્મી જીવ)
આગ્રહુ=આ--ગૃહ (વધારે પકડવું)
માહ્યા રાજ=મહા-રાજ (મોટા રાજા)
આચરણ=આ-ચર-અણ (પ્રત્યય) (ચાલ)
વિઘ્નકર્તા=વિઘ્ન-કર્તા (હરકતકરનાર).
ભાગ્યવાન=ભાગ્ય-વાન (નસીબ વાળો)
અન્યાય=અ-ન્યાય (ગેર ઇનસાફ)
બુદ્ધિમાન=બુદ્ધિ-માન (બુદ્ધિ વાળો)
સંધ્યાકાળ=સંધ્યા-કાળ (સાંજનો વખત)
કુચેષ્ટા=કુ-ચેષ્ટા (નઠારી મજાક)
નિભ્રાંત=નિઃ-ભ્રાંત (નહીં સંદેહ)
કૃતાર્થ=કૃત-અર્થ (કામની મતલબ)
અપ્રીતિ=અ-પ્રીતિ (નહીં હેત)
દૈવયોગ=દૈવ-યોગ (ઇશ્વરી બનાવ)
જગતશેઠ=જગત-શેઠ (જગતનો શેઠ)
બેસુર=બે-સુર (સુર વગરનુ)
હિંદુસ્તાન=હિંદુ-સ્તાન (હિંદુની જગા)
અંગવસ્ત્ર=અંગ-વસ્ત્ર (શરીરનું લુગડું)
ધર્માર્થ=ધર્મ-અર્થ (પુન્યને માટે)
તનદુરસ્તી=તન-દુરસતી (સારૂં શરીર)
નીચકર્મ=નીચ-કર્મ (નીચું કામ)
અધર્મ=અ-ધર્મ (ધર્મ નહીં તે=પાપ)

ના કૌવત=ના-કૌવત (જોર નહીં તે=કમજોર)
ધર્મશાળા=ધર્મ-શાળા (ધર્મની જગા)
સંરક્ષણ=સં-રક્ષણ (બચાવ સાથે)
સર્વસ્વ=સર્વ-સ્વ (પોતાનું બધું)
સંગતી=સં-ગતી (સાથે ચાલવું)
કુલક્ષણ=કુ-લક્ષણ (નઠારી ચાલ)
દુર્ગુણ=દુઃ-ગુણ (નઠારો ગુણ)
પ્રાણપ્રિય=પ્રાણ-પ્રિય (જીવ સરખો વાહાલો)
ભાષાંતર=ભાષા-અંતર (બોલી ફેર)
ખુબસુરત=ખુબ-સુરત (વધારે શોભાવાળું)
બ્રહ્માંડ=બ્રહ્મ-અંડ (ગોળામાં સમાયલી વિશ્વરચના)
ઈષ્ટમિત્ર=ઇષ્ટ-મિત્ર (વાહાલો ભાઇ બંધ)
ત્રિલોકય=ત્રિ-લોક (ત્રણ જગાના લોકો)
નિર્મળ=નિઃ-મળ (મેલ વગરનું)
નિર્દય=નિઃ-દય (દયા વગરનો)
પશ્ચાતાપ=પસ્ચ-તાપ (તાપ જોવો)
સ્વતંત્ર=સ્વ-તંત્ર (પોતાના હવાલામાં)
અધીકાર=અધીક-કાર (વધારે કરનાર)
પકવાન=પકવ-અન (રાંધેલું અનાજ)
અધમુઓ=અર્ધ-મુઓ (અરધો મરેલો)
સંઘાત=સંગ-ગતી (સાથે જવું)
સુસ્વર=સુ-સ્વર (સારો અવાજ)

પ્રાત:કાળ=પ્રાતઃ-કાળ (સવારનો વખત)
નાના પ્રકાર=નાના-પ્રકાર (જુદી જુદી તરેહ)
સુલક્ષણ=સુ-લક્ષણ (સારી ચાલ)
પરોપકાર=પર-ઉપકાર (પારકાનું ભલું કરવું)
અવગણના=અવ-ગણના (ખોટું ગણવું; વખોડવું)
દ્રવ્યવાન=દ્રવ્ય-વાન (પૈસાવાળો)
સર્વદા=સર્વ-દા (બધા દાહાડા)
નિશ્ચય=નિસ-ચય (નહીં ખસે એવું)
રાજીપત્ર=રાજી-પત્ર (રાજીનામું)
પરાક્રમ=પરા-ક્રમ (મોટું કામ)
નાહક=ના-હક (દાવો નહીં તે)
ગુણવાન=ગુણ-વાન (ગુણ વાળો)
અનિતી=અ-નિતિ (રેહેણી નહીં તે)
ભજનમાર્ગ=ભજન-માર્ગ (ભક્તિનો રસ્તો)
દરિદ્રાવસ્થા=દરિદ્ર-અવસ્થા (ગરીબી હાલત)
સદગુણ=સત-ગુણ (સારો ગુણ)
અંત:કાળ=અંતઃ-કાળ (આખરનો વખત)
સેનાપતી=સેના-પતી (લશ્કરનો ધણી)
વૈકુંઠવાસી=વૈકુંઠ-વાસી (ઇશ્વરના ઘરનો રેહેનાર).
વિદ્યાભ્યાસ=વિદ્યા-અભ્યાસ (ભણવાનો માવરો).
પ્રિતીપાત્ર=પ્રિતી-પાત્ર (હેત લાયક).
અત્યંત=અતિ-અંત (આખો છેડો)

ભાગ્યોદય=ભાગ્ય--ઉદય (નસીબનું ખુલવું)

વસંત રૂતુ=વસંત--રૂતુ (જુના પાદડાં ખરી નવા આવવાની--
[મોસમ)

શ્રિમંત=શ્રી--મંત (પૈસાવાળો)

સ્નેહાર્દ=સ્ને--હારદ (મિત્રભાવ)

પ્રત્યક્ષ=પ્રતિ--અક્ષ (આંખ આગળ)

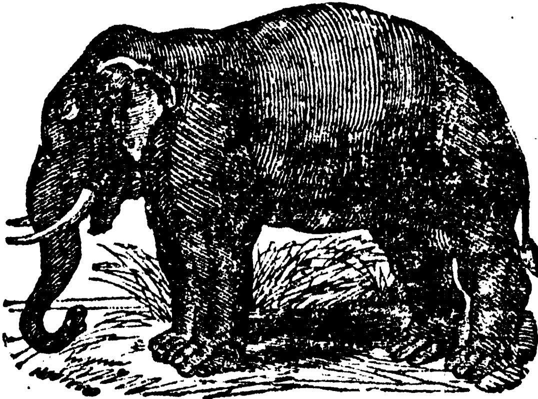
અનદાતા=અન--દાતા (અન આપનાર)

ધર્મવાસના=ધર્મ--વાસના (પુન્યની ચાલ)

અમૃત=અ--મૃત-- (નહીં મરવું)

અઘટતું=અ--ઘટતું (નહીં લાયક)

સમાસ.

ચોપડીઓ વેચવાની છે તેની થોડી યાદી.

ચોપડીનાનામ.	કીમત.
કાળી વિજય,	૧—૮—૦
સુરત જીલ્લાની ભુગોળ (ત્રી૦ ગો૦ કૃત)	૦—૧—૬
મુ૦ ભુગોળ. (ત્રી૦ ગો૦ કૃત)	૦—૧—૬
ગુજરાતનો ઇતીહાશ પ્રસ્નોતર વગરનો (ત્રી ગો. કૃત)	૦—૧—૬
ગુ૦ ઇતીહાશ પ્રસ્નોતર.	૦—૨—૦
પ્રાઇમરના મીનીંગ.	૦—૩—૦
પ્રાઇમરના મીનીંગ તરજુમાં સાથે.	૦—૪—૦
ગુજરાતી નકશાની ચોપડી.	૧—૦—૦
હી૦ ભુગોળ—(દા૦ અં૦ કૃત)	૦—૨—૬
આઇરીશ થર્ડ બુકના મીનીંગ.	૦—૫—૦
ઇલીઅડના મીનીંગ.	૦—૭—૦
બાળમિત્રના મીનીંગ.	૦—૩—૦
સસાર વેહેવાર.	૧—૧૨—૦
ચંદીપાઠ.	૦—૧૪—૦
ઓખાહરણ.	૦—૧૨—૦
અપરાધ બોધ.	૨—૦—૦
મુરખો (બીજી આવૃતિ)	૦—૧૨—૦
અંકગણીતની રીતી કૃતી અને કારણો (છઠ્ઠા ધોરણ સારૂ)	૦—૮—૦
મોરલ કલાસના મીનીંગ.	૦—૧૨—૦

આ વગેરે ઘણીજ સારી જુદી જુદી વારતાની તથા શાળો પયોગી (ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી) ચોપડી નીચે શહીકરનાર પાશે થી મલી શકશે. સામટી લેનારને સારૂં કમીશન આપવામાં આવશે. દેશાવરના ઘરાકોએ નીચે શહીકરનારને પોસ્ટપેડ કાગળ લખી જણાવી બંદોબસ્ત કરવો.

ત્રીભોવનદાશ ગોપાલદાશ.
બુકસેલર. મુ૦ સુરત.